

Posudek oponenta
na bakalářskou práci Katji Wunderlin
**Mephisto: Roman einer Karriere. Die moralische Verantwortung eines Künstlers.
Ein Vergleich zwischen Klaus Mann und Gustaf Gründgens.**
Praha: FF UK, 2012. 49 s.

Bakalářská práce o exilovém románu *Mefisto* (1936) Klause Manna (1906–1949), nejstaršího syna Thomase Manna (1875–1955) a synovce Heinricha Manna (1871–1950), dvou velikánů německého písemnictví 20. století, je dalším z řady pokusů o analýzu jednotlivých exilových románů tohoto autora. Literární věda i čtenáři objevují Klause Manna až v druhé polovině minulého století, především od konce sedmdesátých a osmdesátých let, kdy v roce 1979 pařížský divadelní soubor Théâtre du soleil úspěšně zdramatizoval jeho *Mefista* a o dva roky později zfilmoval maďarský režisér István Szabó v titulní roli s Klausem Maria Brandauerem. Předložená práce rozšiřuje dosavadní zpracování Klause Manna o porovnání samotného autora s jeho literární postavou Hendrikem Höfgenem, za níž se skrývá reálná postava kultovního herce nacistické éry Gustafa Gründgense (1899–1963). Kromě určitých prvotních společných vlastností a zájmů je přes zásadní nepřátelství v dobách nacismu spojuje i pozdější stejný druh smrti – předávkování prášky na spaní.

Práce je rozdělena do pěti základních oddílů, z nichž nejzávažnější jsou část čtvrtá (24–32), v nichž se autorka práce věnuje okolnostem vzniku románu a vývoji jeho recepce do osmdesátých let 20. století, a část pátá (33–45), analyzující vlastní text románu. Především, že jsou to kapitoly zdařilé jak systematickým podáním předmětu, tak argumentační schopností autorky práce. Vychází od okolností vzniku textu, zmiňuje i možný podnět „patologické nenávisti“, jak ho šířil Gründgensův životopisec Curt Riess (s. 24), a plynule přechází k popisu Mannovy tvůrčí metody, tak typické právě pro pojednávání román, totiž komponování života reálných osobností v reálném přelomovém čase (nejlépe jako typů, nikoli šifrovaných „klíčových“ postav) do fiktivních literárních textů (s. 26). Po důsledně doloženém přehledu recepce románu od jeho vzniku v nizozemském exilu třicátých let až po soudní spory při vydávání Mannových děl v poválečné NSR od let čtyřicátých po léta osmdesátá, vyvolávané nejprve samotným Gründgensem, později jeho adoptivním synem, následuje analytická kapitola, v níž je přehledným a fundovaným výkladem podán rozbor výstavby románu, jeho časové a prostorové roviny, vyprávěcí situaci, autorskému způsobu psaní, figurální konstelaci se zaměřením na hlavní postavu Hendrika Höfgena a vedlejších postav, rozebíraných vhodným způsobem v jejich vztahu k postavě hlavní, z něhož vycházejí jako postavy pozitivní nebo jako postavy negativní. V podstatě k nim není co zásadního dodat. Cením si poslední části rozboru (s. 42–45), v níž je porovnávána symbolika rolí *Mefista* a *Hamleta* v poměru k dilematu společenské a politické odpovědnosti hlavní románové postavy.

I úvodní tři krátké kapitoly podávají přehledný výklad o pojednávané problematice. Druhá a třetí jsou biografickými kapitolkami o hlavních protagonistech, lámající se v přelomovém roce 1933, kdy se jejich cesty, dosud společné obdobnými kulturními zájmy a příbuzenským svazkem, radikálně a navždy rozcházejí. První pak (*Zeitgeschichte*, s. 8–10) zachycuje společensko-politický rámec, v kterém se Klaus Mann na přelomu dvacátých a třicátých let pohyboval. Převzetí moci nacisty v roce 1933 je i pro Klause Manna jako pro tisíce dalších intelektuálů přelomovým rokem. Odchodem do exilu se působení i dílo Klause Manna radikálně politizuje v neutuchajícím boji proti nacistické diktatuře, kterému důsledně podřizuje svůj život. V této souvislosti autorka bakalářské práce zmiňuje typy německé literatury v nacistické epoše Německa, fáze antifašistického exilu a výběrově i emigrační centra, mezi nimiž nezastupitelnou roli sehrála Praha (Klaus Mann získal trochu později než

jeho otec a strýc, až roku 1937, československé státní občanství), ale především Amsterdam, kde se nejčastěji zdržuje a kde v letech 1933-1935 vydává důležitý emigrantský časopis Die Sammlung, než v roce 1938 definitivně odejde do USA, které se mu stávají druhou vlastí. Odtud se do válečné Evropy vrátí v roce 1944 jako americký voják. V této souvislosti je třeba zmínit, že exilovým centrem nebyla Vídeň, ale především Moskva (pro levicové autory), švýcarský exil (později pro četné Rakušany, námátkou Roberta Musila), ale i například Mexiko či Palestina. Exilová centra se tvořila i v USA, jistě nikoli až v roce 1944 (s. 9), ale jistě již od roku 1934.

Předložená bakalářská práce je velmi dobrou prací, je napsána výbornou kultivovanou němčinou (několik marginálních chybiček jsem vyznačil ve svém exempláři), proto ji **doporučuji** k obhajobě jako práci **výbornou (1)**.

V Praze 25. 08. 2012

Doc. PhDr. Milan Tvrđík, CSc.